

Gedicht van Constantijn Huygens aan Johannes Smetius

Johannes Smetius (1590-1651) was van 1618 tot aan zijn dood dominee in de Sint Stevenskerk. Naast zijn werk als predikant verzamelde hij archeologische vondsten uit de Romeinse oudheid. In zijn boek *Nijmegen, stad der Bataven* stelt hij dat Nijmegen in de Romeinse tijd de belangrijkste nederzetting van de Bataven was.

Hierop zinspeelt Constantijn Huygens (1596-1687) in zijn Latijnse gedicht; hij beschrijft dat Smetius anders dan andere schrijvers niet zomaar oude bronnen overschrijft maar zelfstandig tot zijn conclusie is gekomen. Ook beschrijft Huygens hoe de Bataafse leider Julius Civilis na zijn opstand tegen de Romeinen in het jaar 69 met zijn mensen naar het eiland de Betuwe vlucht.

De Nederlandse vertaling van A.A.R. Bastiaensen houdt zich precies aan de twaalflettergrepige versmaat van het origineel; de jambische trimeter, ook wel senarius genoemd.

Bron: Johannes Smetius, *Nijmegen, stad der Bataven*. Vertaald en ingeleid door A.A.R. Bastiaensen, S. Langereis en L.G.J.M. Nellissen, Nijmegen 1999, p. 239-240.

<p>IN SMITHII NOVIOMAGUM, OPPIDUM BATAVORUM</p> <p>De luce lucem mutuare nemini Proclive non est. Hoc agunt qui nil agunt Nisi hoc quod actum est, proferunt nihil nisi Quod protulere doctiores aut avi, Aut saepe patres. Smithius non sic meus, Non sic. Avorum nemo quod, nemo patrum Pervidit, hic pervidit, et meos docet Princeps Batavos, oppidi sedem sui, Et illud olim illustre seminarium Virtutis, illud nunc et armorum penu, Quod maluit non esse quam jugum pati Ferox Batavum Ductor, Insulae suis Adhuc Batavae deligens forti fugam Prudens recessum. Disce, lector, Smithio Docente, si Batavus es, quo cesseris, Et unde, cum sinistra fluminis fuit Sinistra ripa, dexteris invasimus Dextre paludes: Disce, nec fumos puta Gerrasve vendi; testibus testaceis Effossa fimo veritas fumos fugat! Nummi loquuntur, frusta, lampades, styli, Elingue marmor asserit, cum Smithio, Hic esse saltus, hic Rhodum. Mirare nunc, Lector, docentem Smithium quod nescias, Nisi de tenebris Smithio accensam face, Prodente Patriae situm Patriae situ.</p>	<p>OP HET WERK VAN SMITHIUS: NIJMEGEN, STAD DER BATAVEN (1646)</p> <p>Niemand voelt niet de neiging om bij licht zijn licht Te lenen: zo doen zij die enkel doen wat al Gedaan is, enkel schrijven wat, sinds lang of vaak Sinds kort, door meer deskundigen geschreven is. Zo niet mijn Smithius, o nee. Wat noch vroeger Geslacht doorzag noch later, is door hem voorzien: En hij als eerste wijst aan mijn Bataafse volk D' oorspronkelijke ligging van hun stad, destijds Van dapperheid illuster kweekbed, nu ook nog Illuster arsenaal van wapens allerhand. D'onstuim'ge leider der Bataven zag die stad Liever verdwenen dan in slavernij: hij koos Met wijsheid voor zijn mannen om in dapp're vlucht Naar 't Eiland, ook Bataafs gebied, te gaan. Lezer, Ben je Bataaf, verneem van leraar Smithius Waarheen en waarvandaan je tocht ging, toen de grond Links van de stroom de boze oever was en wij Heel passend het moerasland binnentrokken rechts. Luister, weet goed: geen rook of onzin wordt verkocht. Realiteit komt op uit afvalstof - zie naar Het aardewerk - en blaast die rook weg. Sprekend zijn Munt, brokken puin, lamp, schrijfmateriaal; zwiingend Verklaart marmer, met Smithius: dit is de plek. Lezer, hoed af voor Smithius: Smithius brengt Aan 't licht wat duister bleef als hij niet, blootlegend De stad van puin, de ligging toonde van de stad.</p>
--	--